

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ВСТУП ДО СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ”
(для молодших спеціалістів)**

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом філософських наук, доцентом *Є. М. Макаренком*

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки (протокол № 1 від 02.09.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Макаренко Є. М. Навчальна програма дисципліни “Вступ до соціальної інженерії” (для молодших спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до соціальної інженерії”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предметна сфера соціальної інженерії визначається її управлінським статусом. За своєю сутністю управління понад усе відповідає завданням соціальної інженерії. Соціальне управління — це діяльність, спрямована на свідомий вплив на соціальні системи з метою їх упорядкування, збереження або зміни в інтересах певних осіб і груп. За такого розуміння соціальна інженерія входить до системи соціального управління як одна з форм його наукового забезпечення.

Специфіка соціальної інженерії зумовлена її роллю в розподілі праці за управлінням. Соціоінженерна діяльність пов'язана з реалізацією всіх традиційно виокремлених функцій соціального управління — плануванням (проектуванням), програмуванням, організацією, координацією та контролем. Сфера її застосування не обмежується прийняттям управлінських рішень. Вона передбачає такі управлінські завдання, як вибір альтернатив (стратегії розвитку), експертну оцінку рішень, що приймаються, управлінське консультування, контроль за розробкою соціальних інновацій тощо.

Таким чином, предмет соціальної інженерії характеризується:

- 1) орієнтацією на вивчення та зміну об'єктів особливого класу (штучні соціальні системи);
- 2) установкою на застосування наукових методів і засобів у практиці соціального управління;
- 3) особливим способом управлінського впливу на соціальні системи (нормативною регуляцією);
- 4) внутрішньою диференціацією відповідно до типу об'єктів й підходів, що використовуються (розподіл соціоінженерної діяльності за рівнями і напрямками).

З розвитком соціальної інженерії в ній поступово складається розподіл праці, з яким доводиться рахуватися під час визначення основних напрямів спеціалізації. Умовно можна виокремити чотири напрями: соціоінженерні дослідження (інженерний аналіз соціальних систем), проектно-конструкторська, організаційно-технологічна та консультативно-управлінська діяльність.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ВСТУП ДО СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Теоретико-методологічні основи соціальної інженерії</i>
1	Предмет і завдання курсу “Основи соціальної інженерії”
2	Ідеї соціальної інженерії в соціології
3	Сутність, структура та функції соціальної інженерії
4	Методологічні основи соціальної інженерії
5	Соціальна технологія як засіб забезпечення соціальної інженерії
	<i>II. Методи соціальної інженерії</i>
6	Аналітичні методи
7	Евристичні методи
8	Проективні методи
9	Ігрові методи
10	Інноваційні методи
	<i>III. Етапи і процедури соціоінженерної діяльності</i>
11	Соціальна діагностика
12	Соціальне проектування
13	Соціальне програмування
14	Організація впровадження й використання соціальних технологій
	<i>IV. Основні напрями соціоінженерної діяльності</i>
15	Соціоінженерне забезпечення соціальної політики держави
16	Формування інститутів громадянського суспільства (соціоінженерний підхід)
17	Соціоінженерна діяльність у регіоні та місті
18	Соціоінженерна діяльність на підприємстві
19	Соціоінженерні методи оптимізації внутрішньокolleктивних відносин
20	Соціоінженерне обґрунтування особистісних змін

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ВСТУП ДО СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ”

Розділ I. Теоретико-методологічні основи соціальної інженерії

Тема 1. Предмет і завдання курсу “Основи соціальної інженерії”

Соціальна інженерія як галузь прикладної соціології. Об’єкт і предмет соціальної інженерії. Її місце в системі соціологічних

і суспільних наук. Категорії та поняття соціальної інженерії як науки.

Структура й завдання курсу. Теоретико-методологічні основи соціальної інженерії. Методи, основні форми, напрями соціологічної діяльності. Соціоінженерний практикум. Загальні та спеціальні завдання курсу.

Література [11; 19; 38–40; 44; 45; 48]

Тема 2. Ідеї соціальної інженерії в соціології

Передумови формування соціоінженерних знань. Засновники соціоінженерного підходу в соціології. Тектологія А. Богданова. Теорії наукової організації праці та управління Ф. Тейлора, Г. Емерсона, А. Файоля, А. Гастева, П. Керженцева та ін. Зародження “людської інженерії” у США і Західній Європі. Початок соціоінженерної діяльності в Росії та Україні.

Сучасні концепції. Американська школа. Концепція “людських відносин” (Е. Мейо). Емпіричний напрям (Е. Пітерсен, П. Друкер, Х. Ньюмен). Системні уявлення в теорії управління (Ч. Барнард, Г. Саймон, Дж. Марч, Е. Голднер). Нові тенденції в соціальній інженерії США. Концепції промислової динаміки (Дж. Форестер) і нововведень. Розвиток соціальної інженерії в Європі. Вчення К. Поппера про “часткову” соціальну інженерію та соціальну технологію. Праксеологія Т. Котарбинського. Елементи соціальної інженерії у вітчизняній і західній ігротехніці. Застосування ідей соціальної інженерії в сучасній індустріальній соціології.

Література [3; 4; 11; 45; 46; 48]

Тема 3. Сутність, структура та функції соціальної інженерії

Специфіка соціоінженерного підходу в соціології. Соціальна інженерія як форма науково-практичної діяльності щодо створення й обслуговування соціальних систем штучного типу. Соціальний інженер, його місце в системі поділу праці. Професій-

на спеціалізація соціального інженера: інженер-конструктор та інженер-технолог.

Структура й етапи соціальної інженерії. Формування “проблемного масиву”. Діагностика проблемної ситуації. Побудова системи соціальних показників і нормативів. Розробка соціального проекту. Складання соціальних планів і програм. Упровадження соціальних нововведень. Регулювання та контроль за ходом реалізації нововведень.

Функції соціоінженерної діяльності. Конструктивна, проєктивна функції. Організаційно-технологічна, управлінська функції. Інноваційна та репродуктивна функції.

Література [8; 34; 45]

Тема 4. *Методологічні основи соціальної інженерії*

Системний підхід як методологія соціальної інженерії. Різновиди системної методології. Недоліки “сциєнтистського” аналізу. Поява нових концепцій та ідей у межах системної методології (“системно-мислєдїяльнїсний” підхід, інноватика, теорія ігор, аналіз ситуації). Методологізація соціоінженерної діяльності.

Принципи системного підходу в соціальній інженерії. Принципи побудови (конструювання) соціальних систем. Принципи опису й аналізу, організації та регулювання, перетворення (модернізації), забезпечення оптимального функціонування та самовідтворення соціальних систем. Співвідношення загальних й окремих принципів. Методи соціальної інженерії: поняття та види. Методологічні засоби й процедури соціоінженерної діяльності.

Література [2; 15; 18; 21; 32]

Тема 5. *Соціальна технологія як засіб забезпечення соціальної інженерії*

Поняття про соціальну технологію та межі її застосування. Ознаки соціальної технології: алгоритмізація діяльності, раціо-

налізація та синхронізація діяльності, “уречевлення” діяльності та її оптимізація.

Етапи розробки соціальної технології: постановка завдання, одержання, добір і переробка соціальної інформації, визначення можливих варіантів діяльності (процесу), вибір оптимального варіанта, поділ діяльності на процедури й операції відповідно до вибраного варіанта, створення нормативної бази діяльності, визначення способів і засобів виконання процедур тощо.

Типи соціальних технологій. Макро- і мікросоціальні технології. Функціональні технології. Технології перетворення й розвитку соціальних систем. Технології соціальної інновації. Технологізація етапів соціоінженерної діяльності.

Література [14; 20; 22; 25; 27; 47]

Розділ II. Методи соціальної інженерії

Тема 6. Аналітичні методи

Загальна характеристика аналітичних методів у соціальній інженерії. Основні процедури аналітичного методу: системний аналіз, формування інформаційної бази, побудова узагальненої моделі об'єкта (описової або пояснювальної), порівняння моделі з гіпотетичною та розробка рекомендацій.

Застосування аналітичних методів. Методи соціального моделювання й експерименту. Метод групового рішення соціальних проблем. Методи вирішення організаційних проблем. Морфологічний метод: визначення значимих параметрів соціального об'єкта і розробка матричної моделі його аналізу. Методи аналізу соціально-психологічного клімату, оцінки кадрів, підготовки й прийняття управлінських рішень.

Література [15; 24; 30; 48]

Тема 7. Евристичні методи

Евристичні методи в соціальній інженерії: поняття й можливості використання. Ознаки евристичних методів: орієнтація на

творчу інтуїцію учасників роботи, синергетичний ефект, зняття формальних обмежень статусних розбіжностей учасників. Евристичні методи як форма колективної експертної оцінки.

Основні види евристичних методів. Метод “мозкової атаки” та його різновиди. Вимоги до використання цього методу (структура й чисельність групи, заборона на критику й заохочення нових ідей). Метод “Дельфі” й техніка його застосування. “Вправа дилетантів”. Пояснення парадокса “дилетант–професіонал”. Синтезуючий метод і його особливості.

Література [15; 38; 48]

Тема 8. Проективні методи

Сутність проективних методів, їх функціональне призначення. Межі застосування. Поширення проективних методів на сферу індивідуальної та колективної свідомості.

Проективні методи як засіб забезпечення соціоінженерної діяльності, їх використання у процесі виявлення та формування способів життя й діяльності. Міфологічна символізація колективних уявлень і способи її виявлення (метод семантичного диференціала). Методи виявлення та корекції життєвих сценаріїв індивідів й організацій (скриптоаналіз). Проективні методи дослідження і регуляції соціальної поведінки особистості (тести на завершення пропозицій, метод карикатур, метод інтерпретації картин, метод дидактичних історій, метод псевдофактуальних питань).

Література [15; 39; 48]

Тема 9. Ігрові методи

Загальна характеристика ігрових методів. Поняття про “гру” та сфери її застосування. Специфіка практичних ігор. Два типи ігор: ділові та відкритого типу. Структура гри: програма, сценарій, інструкції, організація й проведення. Основні поняття ігротехнічної діяльності (здатність мислити, рефлексія, проблематизація). Ігрові тренінги.

Ігрові методи в соціоінженерній діяльності. Застосування імітаційних ігор для дослідження і моделювання соціальних систем, атестації і навчання кадрів. Використання ігор відкритого типу (організаційно-діяльнісних, комунікативних, проектних, інноваційних). Особливості ділових ігор і тренінгів у сфері управління, освіти й рекреації.

Література [15; 21; 23; 48]

Тема 10. Інноваційні методи

Соціальна інноватика як галузь соціоінженерних знань. Поняття “соціальне нововведення” (інновація). Інноваційні дослідження в Росії, Україні та за кордоном (М. Кондратьєв, І. Шумпетер, І. Перлакі, Н. Мончев, М. Лапін, А. Прігожин). Характеристика соціальних нововведень: інноваційна діяльність, інноваційний процес, “життєвий цикл”, інноваційний потенціал, керування нововведеннями. Структура соціально-інноваційного процесу. Типи рольових позицій. Класифікація соціальних нововведень.

Методи інноваційної діяльності. Методи підготовки соціальних нововведень (планування, дослідження і розробка нововведень). Методи впровадження соціальних інновацій (інноваційний експеримент, методи роботи з персоналом — “тренінг-групи”, “резиденціальні наради”, інноваційні ігри). Методи організації ефективного використання соціальних нововведень (управлінське консультування, методи формування позитивної установки на нововведення, методи виміру ефективності нововведень).

Література [7; 15; 39; 41; 45; 48]

Розділ III. Етапи і процедури соціоінженерної діяльності

Тема 11. Соціальна діагностика

Діагностика в системі засобів соціоінженерної діяльності. Об’єкти й засоби соціальної діагностики, сфера їх застосуван-

ня. Різновиди соціальної діагностики. Особливості діагностики кризових станів.

Технологія соціальної діагностики. Блок-схема діагностики. Блок опису реального стану соціального об'єкта (визначення меж об'єкта, установлення сфери його діяльності, організаційної структури, механізмів функціонування, зовнішніх зв'язків).

Техніка опису об'єкта. Методи опису. Блок формулювання проблемного поля об'єкта (виділення основних проблем і проблем-наслідків, побудова "дерева проблем").

Блок постановки соціального діагнозу. Техніка й методи постановки діагнозу. Приклади використовуваних діагностик.

Література [31; 38; 48; 58]

Тема 12. Соціальне проектування

Сутність соціального проектування. Проектування як форма наукового передбачення (прогнозування) та управління. Специфіка соціального проектування. Функції проектування: прескриптивна й управлінська. Соціальний проект як ідеальна модель. Предмет соціального проектування (сфера належного). Способи завдання належного стану: нормативний та ситуативний підходи. Критерії соціального проектування: соціально-економічна ефективність, екологічна оптимальність, соціальна інтегрованість і керованість.

Етапи соціального проектування. Етап одержання дескриптивної інформації (аналіз, діагностика, прогнозування). Етап розробки соціального проекту (проектування цілей соціального розвитку, системи бажаних параметрів соціального об'єкта, нормативної бази діяльності, засобів і ресурсів діяльності). Етап підготовки й ухвалення управлінського рішення (вироблення рішення, експертна оцінка проекту та його прийняття). Технологічне забезпечення соціального проектування. Приклади соціальних проектів організації і колективу.

Література [6; 12; 29; 42]

Тема 13. Соціальне програмування

Поняття “соціальне програмування” та “соціальна програма”. Соціальна програма як обґрунтована система дій (заходів) з реалізації соціального проекту. Співвідношення соціального проектування та програмування. Функції соціального програмування: координаційна, комунікативна, регулююча й контрольна. Досвід розробки соціальних планів і програм у вітчизняній прикладній соціології. Аналіз комплексних соціальних програм в Україні.

Процес соціального програмування. Визначення стадій (фаз) програмувальної діяльності. Блок-схема програмування: блок цілепокладання й пріоритетів діяльності з реалізації проекту (цільовий блок), блок конкретизації основних напрямів діяльності і поділ їх на процедури й операції (процедурний блок), блок забезпечення діяльності необхідними засобами та техніками (інструментальний блок), блок вказівки термінів і темпів здійснення діяльності (часовий блок) і блок встановлення відповідальних виконавців з кожного пункту програми (виконавчий блок).

Література [35; 38; 39; 48]

Тема 14. Організація впровадження й використання соціальних технологій

Особливості організаційно-технічної діяльності в соціальній інженерії. Соціальний технолог як організатор впровадження й використання соціальних технологій. Його професійний статус. Інноваційно-впроваджувальна діяльність служб розвитку регіонів і підприємств. Проблеми технологізації управлінської діяльності.

Програмно-цільовий підхід до управління соціальними змінами і нововведеннями. Форми організації програмно-цільового (проектного) керування: функціональна координація, матрична і проектно-матрична організація, функціонально-матрична й проектна.

Організація діяльності функціональних соціологічних служб з упровадження соціальних технологій. Місце соціального технолога в системі управління. Його функціональні обов'язки: супровід проекту, контроль за виконанням, консультування персоналу. Приклади організаційно-технологічної діяльності.

Література [2; 5; 22; 27; 48]

Розділ IV. Основні напрями соціоінженерної діяльності

Тема 15. Соціоінженерне забезпечення соціальної політики держави

Соціальна політика як предмет соціоінженерної діяльності. Основні значення поняття “соціальна політика”. Співвідношення соціальної й економічної політики держави. Соціальна інженерія як інструмент соціальної політики.

Напрями соціальної політики держави та їх інженерне забезпечення. Особливості здійснення соціальної політики в Україні. Необхідність проектно-конструкторських розробок з визначення пріоритетів, пропорційному розподілу ресурсів. Соціальний захист населення, система його інформаційного й інженерного забезпечення. Шляхи подолання соціальних конфліктів та їх інженерне обґрунтування. Можливості інженерних рішень з регулювання соціальної диференціації.

Література [9; 13; 19; 28; 35; 48]

Тема 16. Формування інститутів громадянського суспільства (соціоінженерний підхід)

Соціоінженерний підхід до формування громадянського суспільства в Україні. Загальна характеристика структур громадянського суспільства й особливості їх конструювання в Україні. Соціоінженерна діяльність у сфері громадського життя людей, її можливості й обмеження. Основні вимоги до розробки технологій формування та перетворення громадянських структур.

Соціоінженерне обґрунтування інноваційних процесів. Соціальні технології створення нових (недержавних) підприємств та організацій. Соціально-технологічне забезпечення приватизації й акціонування підприємств. Соціоінженерний аспект формування підприємницької культури. Способи інженерного конструювання й обслуговування виникаючих суспільно-політичних організацій (політичних партій, союзів, суспільних фондів, рухів). Формування механізмів та інститутів захисту громадянського суспільства (захисту прав людини, соціального захисту).

Література [6; 13; 14; 28]

Тема 17. Соціоінженерна діяльність у регіоні та місті

Особливості соціоінженерної діяльності в регіоні. Загальна та ситуативна діагностики соціального розвитку регіону. Специфіка діагностики регіональних конфліктів. Комплексний підхід і розробка соціальних проектів і програм регіональних систем. Система нормативів і показників соціального проектування. Соціоінженерне забезпечення діяльності органів регіонального керування.

Організація соціоінженерної діяльності в місті. Діагностика й проектування процесів відтворення та розвитку міста. Система керування містом як об'єкт соціоінженерної діяльності. Оцінка й прогноз розвитку соціальної структури міста. Технологія надання соціальної допомоги різним групам населення. Виявлення проблемних груп і розробка цільових соціальних програм. Специфіка соціоінженерної діяльності в міському окрузі, районі, житловому мікрорайоні. Участь соціальних технологів у муніципальних органах.

Література [13; 14; 27; 30; 37; 38; 48]

Тема 18. Соціоінженерна діяльність на підприємстві

Напрями та форми соціоінженерної діяльності на підприємстві. Соціоінженерні функції соціологічної служби. Соціоінженерні послуги консультативних фірм. Технології соціальної діагностики на підприємстві: діагностика управлінських рішень, персоналу, організаційної структури, конфліктів. Технології соціального проектування: проектування соціальної структури й інфраструктурної сфери.

Інноваційна й навчальна діяльність соціологів на підприємстві. Діагностика інноваційного потенціалу організації. Участь у розробці інноваційних стратегій і проектів організаційного розвитку підприємства. Підготовка й проведення інноваційного експерименту. Організація інноваційного навчання. Подолання конфліктів, пов'язаних із впровадженням інновацій на підприємстві.

Література [2; 5; 8; 12; 23; 34; 36; 59]

Тема 19. Соціоінженерні методи оптимізації внутрішньокolleктивних відносин

Специфіка внутрішньогрупової взаємодії. Сторони взаємодії в малій групі (емоційна, ціннісна, рольова та комунікативна). Способи й механізми взаємодії (сприйняття інших, взаєморозуміння, рольові очікування, взаємні оцінки). Засоби взаємодії (техніки сприйняття, розуміння, рольового поведіння). Засоби регуляції внутрішньогрупової взаємодії.

Методи оптимізації спільної діяльності й спілкування. Методи групового вирішення проблем (діагностика рівня інтеграції та співпраці, мозкова атака, подолання стереотипів, ситуативний аналіз, рефлексивний тренінг). Методи ведення переговорів. Активні методи навчання (ділові ігри, метод занурення).

Методи регуляції соціально-психологічного клімату у групі. Соціально-психологічні тренінги. Тренінг організаційних умінь. Соціоінженерний тренінг. Метод соціометрії. Методи групової терапії та психокорекції (Т-групи, контактні групи, психо-

драма). Трансакційний аналіз соціальних контактів у групі (Е. Берн).

Література [2; 5; 12; 41; 48; 52; 59]

Тема 20. Соціоінженерне обґрунтування особистісних змін

Механізми соціальної поведінки особистості та їх соціоінженерне обґрунтування. Механізми цілепокладання. Розробка життєвих стратегій і планів. Механізм аксикреції (ціннісного самовизначення особистості). Методи виявлення особистісних цінностей (семантичний диференціал, скриптоаналіз). Механізм мотивації. Методи визначення мотивів й установок особистості. Механізм вибору засобів діяльності й методи його діагностики. Механізм саморегуляції.

Соціоінженерні методи регуляції поведінки особистості. Ситуативні та нормативні підходи. Диспозиційна концепція регуляції поведінки. Концепції регуляції поведінки через стимули. Методи корекції соціальної поведінки особистості. Метод інтроспекції. Рефлексія та саморефлексія особистості. Методи вирішення життєвих проблем особистості. Діагностика й розв'язання внутрішньособистісних конфліктів.

Література [1; 5; 21; 28; 31; 36; 48; 51; 55]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Об'єкт і предмет соціальної інженерії.
2. Теоретико-методологічні основи соціальної інженерії.
3. Передумови формування соціоінженерних знань.
4. Сучасні концепції соціальної інженерії.
5. Елементи соціальної інженерії у вітчизняній і західній ігро-техніці.
6. Структура й етапи соціальної інженерії.
7. Функції соціоінженерної діяльності.
8. Системний підхід як методологія соціальної інженерії.
9. Методи соціальної інженерії.

10. Етапи розробки соціоінженерних технологій, їх вплив на діяльність особистості.
11. Типи соціальних технологій.
12. Аналітичні методи соціальної інженерії.
13. Евристичні методи соціальної інженерії.
14. Сутність і межі застосування проєктивних методів.
15. Основні особливості ділових ігор і тренінгів у сфері управління.
16. Характеристика ігрових методів.
17. Соціальна інновація.
18. Основні методи інноваційної діяльності.
19. Соціальна діагностика.
20. Сутність соціального проєктування.
21. Етапи соціального проєктування.
22. Блок-схема програмування.
23. Проблеми технологізації управлінської діяльності.
24. Інтенсифікація рішень з регулювання соціальної диференціації.
25. Особливості здійснення соціальної політики в Україні.
26. Соціальний захист населення і соціоінженерна діяльність.
27. Основні шляхи подолання соціальних конфліктів, система їх інформативного й інженерного забезпечення.
28. Основні етапи формування механізмів та інститутів захисту громадянського суспільства.
29. Соціоінженерне обґрунтування інноваційних процесів.
30. Участь соціальних технологів у муніципальних організаціях.
31. Загальна й ситуативна діагностика соціального розвитку регіону.
32. Подолання конфліктів, пов'язаних із впровадженням інновацій на підприємстві.
33. Основні етапи діагностики інноваційного потенціалу організації.
34. Соціоінженерні послуги консультаційних фірм.
35. Методи регуляції соціально-психологічного клімату в групі.

36. Характеристика соціально-психологічного і соціоінженерного тренінгу.
37. Основні механізми соціальної поведінки особистості та їх соціоінженерне обґрунтування.
38. Соціоінженерні методи регуляції поведінки особистості.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Об'єкт і предмет соціальної інженерії.
2. Місце соціальної інженерії в системі соціальних і суспільних наук.
3. Категорії та поняття соціальної інженерії як науки.
4. Методи й основні напрями соціальної діяльності.
5. Засновники соціоінтегративного підходу в соціології.
6. Теорії наукової організації праці і управління Ф. Тейлора, Г. Емерета, А. Файоля.
7. Зародження "інженерії людини" в США і Західній Європі.
8. Сучасні концепції. Американська школа.
9. Системні уявлення в теорії управління (Ч. Бернард, Г. Саймон та ін.).
10. Концепції промислової динаміки (Дж. Форестер) і нововведень.
11. Розвиток соціальної інженерії в Європі.
12. Специфіка соціоінтегративного підходу в соціальній інженерії.
13. Функції соціоінженерної діяльності.
14. Конструкторська, проектна, організаційно-технологічна функції соціальної інженерії.
15. Управлінська, інноваційна, репродуктивна функції соціальної інженерії.
16. Системний підхід як методологія соціальної інженерії.
17. Різновиди системної методології соціальної інженерії.
18. Принципи системного підходу соціальної інженерії.
19. Методи соціальної інженерії: поняття та види.
20. Поняття про соціальну інженерію й межі застосування.
21. Ознаки соціальної інженерії.

22. Етапи розробки соціальної інженерії.
23. Типи соціальної інженерії. Технологізація соціоінженерної діяльності.
24. Загальна характеристика аналітичних методів у соціальній інженерії.
25. Основні процедури аналітичного методу.
26. Застосування аналітичних методів.
27. Методи аналізу соціально психологічного клімату, оцінки кадрів, підготовки і прийняття управлінських рішень.
28. Евристичні методи в соціальній інженерії.
29. Основні види евристичних методів.
30. Сутність проєктивних методів.
31. Проєктивні методи як засіб забезпечення соціоінженерної діяльності.
32. Проєктивні методи дослідження і регуляції соціальної поведінки особистості.
33. Загальна характеристика ігрових методів.
34. Два типи ігор: ділові та відкритого типу.
35. Застосування імітаційних ігор для дослідження і моделювання соціальних систем, атестації і навчання кадрів.
36. Особливості ділових ігор і тренінгів у сфері управління, освіти та рекреації.
37. Соціальна інноватика як галузь соціоінженерних знань.
38. Характеристика соціальних нововведень.
39. Структура соціально-інноваційного процесу.
40. Класифікація соціальних нововведень.
41. Методи інноваційної діяльності.
42. Методи впровадження соціальних інновацій.
43. Методи організації ефективного використання соціальних нововведень.
44. Діагностика в системі засобів соціоінженерної діяльності.
45. Об'єкти й засоби соціальної діагностики.
46. Особливості діагностики кризових станів.
47. Технологія соціальної діагностики.
48. Техніка і метод опису об'єктів.

49. Техніка і методи постановки діагнозу.
50. Сутність соціального проектування.
51. Проектування як форма наукового передбачення і управління.
52. Функції проектування. Критерії соціального проектування.
53. Етапи соціального проектування.
54. Приклади соціальних проектів організації й колективу.
55. Поняття “соціального програмування” та “соціальна програма”.
56. Соціальна програма як обґрунтована система дій.
57. Співвідношення соціального проектування і програмування.
58. Функції соціального проектування.
59. Процес соціального програмування.
60. Особливості організаційно-технічної діяльності в соціальної інженерії.
61. Місце і функціональна діяльність соціального технолога в системі управління.
62. Програмно-цільовий підхід до управління соціальними змінами й нововведеннями.
63. Соціальна політика як продукт соціоінженерної діяльності.
64. Співвідношення соціальної та економічної політики держави. Соціальна інженерія як інструмент соціальної політики.
65. Шляхи подолання соціальних конфліктів та їх інженерне обґрунтування.
66. Соціоінженерний підхід до формування громадянського суспільства в Україні.
67. Соціоінженерна діяльність у сфері громадського життя людей.
68. Соціоінженерний аспект формування підприємницької культури.
69. Способи інженерного конструювання й обслуговування суспільно-політичних організацій, що виникають.
70. Особливості соціоінженерної діяльності в регіоні.
71. Комплексний підхід і розробка соціальних проектів і проблем регіональних систем.

72. Соціоінженерне забезпечення діяльності органів регіонального управління.
73. Організація соціоінженерної діяльності в місті.
74. Система управління містом як об'єкт "соціоінженерної діяльності".
75. Виявлення проблемних груп і розробка цільових соціальних програм.
76. Напрями і форми соціоінженерної діяльності на підприємстві.
77. Технології соціальної діагностики і соціального проектування на підприємстві.
78. Підготовка та проведення інноваційного експерименту.
79. Конфлікти та їх подолання під час проведення інновацій на підприємстві.
80. Сторони взаємодії в малій групі.
81. Засоби взаємодії й регуляції внутрішньогрупової взаємодії.
82. Методи оптимізації спільної діяльності й спілкування.
83. Методи групового вирішення проблем.
84. Методи регуляції соціально-психологічного клімату в групі.
85. Соціопсихологічні та соціоінженерні тренінги.
86. Механізми соціальної поведінки особистості та їх соціоінженерне об'єднання.
87. Методи визначення мотивів й установок особистості.
88. Соціоінженерні методи регуляції поведінки особистості.
89. Методи корекції соціальної поведінки через стимули.
90. Діагностика та розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Абраменко В. Г., Багаева Т. И.* Критерии оценки качества методик ГОЛ // Социол. исследования. — 1990. — № 12. — С. 112–115.
2. *Актуальные* проблемы разработки и внедрения социальных технологий в трудовых коллективах. — М., 1991. — 144 с.
3. *Американская социологическая мысль* / Р. Мертон, Дж. Мид, Т. Парсонс, А. Шюц; Под ред. В. И. Добренькова. — М.: Изд-во МГУ, 1994. — 496 с.
4. *Антонюк Г. И.* Социальное проектирование. — Минск: Наука и техника, 1978. — 127 с.
5. *Беленький В. Я.* “Служба настроения” на предприятии: организация и функции // Филос. и социол. мысль. — 1991. — № 5. — С. 33–35.
6. *Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности // Современная зарубежная социология (70–80-е гг.). — М., 1993. — С. 124–151.
7. *Бестужев-Лада И. В.* Социальный прогноз и социальное нововведение // Социол. исследования. — 1990. — № 8. — С. 87–93.
8. *Булатов В. П., Шаповалов Е. А.* Наука и инженерная деятельность. — Л.: Лениздат, 1987. — 170 с.
9. *Бурдые П.* Социальное пространство и символическая власть // Современная зарубежная социология (70–80-е гг.). — М., 1993. — С. 56–67.
10. *Вайс И.* Проблема онаучивания социального мира // Общественные науки и современность. — 1992. — № 6. — С. 99–111.
11. *Вебер М.* Избранные произведения. — М.: Прогресс, 1990. — 750 с.
12. *Герчиков В. И.* Социальное планирование и социологическая служба в промышленности. — Новосибирск: Наука, 1984. — 253 с.
13. *Гидденс Э.* Конструирование общества: Очерк теории структурирования // Западная теоретическая социология 60–80-х гг. — М., 1989. — С. 34–42.

14. *Гордилов В. А., Гордилова О. А.* Социальные технологии в контексте новой парадигмы социального познания // Социальные технологии: вопросы теории и практики. — Ростов н/Д, 1992. — С. 22–23.
15. *Горохов В. Г.* Философско-методологические исследования инженерной деятельности // Филос. науки. — 1982. — № 6. — С. 77–84.
16. *Громов И., Мацкевич А., Семенов В.* Западная теоретическая социология. — СПб., 1996. — 287 с.
17. *Давыдов А. А.* Модульный анализ и конструирование социума. — М., 1994. — 198 с.
18. *Давыдов В. В.* Теория деятельности и социальная практика // Вопр. филос. — 1996. — № 5. — С. 52–63.
19. *Диалектика* социальных процессов. — Хабаровск, 1991. — 143 с.
20. *Дудченко В. В., Макаревич В. Н.* Социоинженерная деятельность, социальное проектирование, социальная технология // Марксистско-ленинская социология. — М.: Изд-во МГУ, 1989. — 271 с.
21. *Дудченко В. С., Макаревич В. Н.* Игровые методы в социологии // Социол. исследования. — 1990. — № 12.
22. *Дятченко Л. Я.* Социальные технологии в управлении общественными процессами. — М.; Белгород, 1993. — 112 с.
23. *Жуков Р. Ф.* Деловые игры в деле // Экономика и организация промышленного производства. — 1980. — № 9. — С. 75–85.
24. *Жукова Н. В.* Индикаторы социального развития как инструмент социального программирования: зарубежный опыт // Социология: методология, методы и математические модели. — 1993–1994. — № 3–4. — С. 110–153.
25. *Иконникова Г. И.* О понятии социальной технологии // Филос. науки. — 1984. — № 5. — С. 21–29.
26. *Информатизация* и технологизация социального пространства // Матер. к I междунар. симпозиуму по социальным технологиям. — М.; Н. Новгород, 1994. — 213 с.

27. *Клинух Т. Ю.* Социальные технологии: диалектика репродуктивной и продуктивной деятельности // Социальные технологии: вопросы теории и практики — Ростов н/Д, 1992. — С. 52–53.
28. *Князев В. Н.* Человек и технология. — К.: Лыбидь, 1990. — 175 с.
29. *Котляров И. В.* Теоретические основы социального проектирования. — Минск: Наука и техника, 1989. — 198 с.
30. *Крымский С. Б., Пилипенко В. Е., Салюк Ю. В.* Верификация социальных прогнозов (методологический аспект). — К.: Наук. думка, 1992. — 114 с.
31. *Левецкая Н. В., Семирягина Л. М., Симоненко И. С.* Диагностика латентной структуры деловых качеств руководителя // Социол. исследования. — 1991. — № 10. — С. 104–109.
32. *Макаревич В. Н.* Игровые методы в социологии: теория и алгоритмы. — М.: Изд-во МГУ, 1994, — 119 с.
33. *Макаревич В. Н., Слепенков И. М.* Технологический подход к освоению социального пространства (Метафорические заметки о социальной инженерии) // Информатизация и технологизация социального пространства: Матер. к I междунар. симпозиуму по социальным технологиям. — М.; Н. Новгород, 1994. — С. 20–30.
34. *Мартынюк И. О.* Инженер в зеркале времени. — К.: Политиздат, 1989. — 158 с.
35. *Плотинский Ю. М.* Риск в социальных реформах // Вестн. Моск. ун-та. — 1996. — № 2. — С. 23–34. — Сер. 18. Политология и социология.
36. *Подшивалкина В. И., Золотова Н. П.* Социотехнологические аспекты моделирования профессиональной карьеры специалиста // Социально-психологические проблемы предпринимательской деятельности: Матер. междунар. конф. — Одесса, 1995. — С. 45–48.
37. *Подшивалкина В. И.* Социальные технологии и социологические службы в системе социального управления. — Одесса, 1993. — 54 с.

38. *Полторак В. А.* Соціологія. Основи соціології праці та управління. — К., 1992. — 287 с.
39. *Попова И. М.* От социального знания к социальной инженерии // Социол. исследования. — 1988. — № 1. — С. 26–32.
40. *Поппер К.* Нищета историзма // Вопр. филос. — 1992. — № 9. — С. 22–48.
41. *Прогнозирование и оценка научно-технических нововведений.* — К.: Наук. думка, 1983. — 276 с.
42. *Прогнозное социальное проектирование: методологические и методические проблемы.* — М.: Наука, 1989. — 314 с.
43. *Рабочая книга по прогнозированию.* — М.: Мысль, 1982. — 393 с.
44. *Резник Ю. М.* Социальная инженерия в системе социологического образования // Социолог. исследования. — 1994. — № 5. — С. 14–22.
45. *Резник Ю. М.* Социальная инженерия: предметная область и границы применения // Социол. исследования. — 1994. — № 2. — С. 72–87.
46. *Современная американская социология* / Под ред. В. И. Добренькова. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1994. — 295 с.
47. *Современные социальные технологии: сущность, многообразие форм и внедрение.* — Белгород, 1991. — Ч. 1–4.
48. *Социальная инженерия: В 2 ч. — Ч. 1. Теоретико-методологические проблемы: Курс лекций* / Под ред. Ю. М. Резника, В. В. Щербины. — М.: Союз, 1994. — 147 с.
49. *Стефанов Н.* Общественные науки и социальные технологии. — М.: Прогресс, 1976. — 251 с.
50. *Тарасенко Н. Ф.* Технология и культура // Дialeктика деятельности и культуры. — К., 1983. — С. 83–132.
51. *Тарасов В. К.* Персонал-технология: отбор и подготовка менеджеров. — Л.: Машиностроение, 1989. — 368 с.
52. *Управленческое консультирование* / Под ред. М. Кубра: В 2 т. — М.: Интерэксперт, 1992.
53. *Чавес М. С., Куллей Х. В.* Социальная наука и социальная технология // Общественные науки и современность. — 1992. — № 6. — С. 101–113.

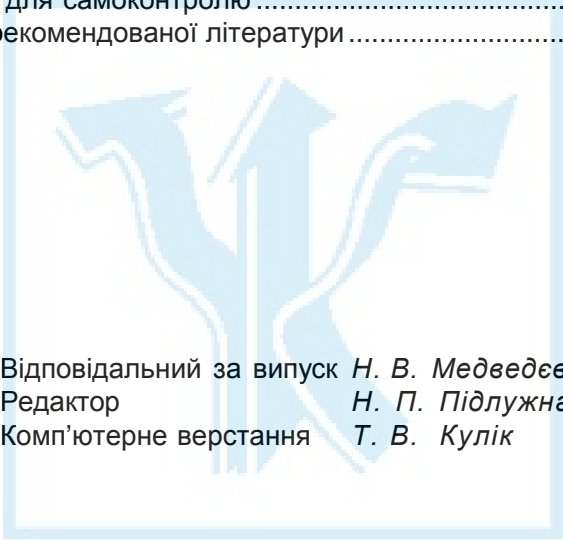
54. *Шаповалов Е. А.* Общество и инженер. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. — 183 с.
55. *Щербина В. В.* “Технология” оценки кандидата на должность руководителя // Социол. исследования. — 1987. — № 4. — С. 103–107.
56. *Щербина В. В.* Проблемы технологизации социоинженерной деятельности // Социол. исследования. — 1990. — № 8. — С. 79–86.
57. *Щербина В. В.* Разнообразие подходов в социальной инженерии. Опыт систематизации // Социальная инженерия. — 1996. — С. 9–27.
58. *Щербина В. В.* Средства социальной диагностики. — М., 1993. — 134 с.
59. *Щербина В. В., Садовников Л. Б.* Социально-психологическое обеспечение работы с кадрами (Подбор, расстановка, рациональное использование). — Кишинев: Штиинца, 1989. — 150 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Вступ до соціальної інженерії”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до соціальної інженерії”	4
Теми контрольних робіт	15
Питання для самоконтролю	17
Список рекомендованої літератури	21

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Н. П. Підлужна*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1954

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП